

Саха сирин суруйааччылара

*Толордо: 17 оскуола 3 “в”
үөрэнээччитэ Егорова Милена*

Дьокуускай, 2013

Платон Алексеевич Ойуунускай

Платон Алексеевич Ойуунускай (Слепцов)
— Саха советскай литератууратын төрүттээбит суруйааччы, Саха судаарыстыбаннаһын тэрийсибит, XX үйэ сагатыгар олох-дьаһах чынха уларыыытын онорсубут уһулччулаах политическэй диэйэтэл, лингвист-учуонай, ноуука салайааччыта.

1893 сыл сэтинньи 11 күнүгэр Боотур уус Таатта улуунун Чөркөөх сэлиэнньэбэ дьаданы дьыэ кэргэннэ төрөөбүтэ. 14 саастааҕар оскуолаҕа киирбитэ. Ону бүтэрэн баран Дьокуускайга көспүтэ, учуутал семинариятыгар үөрэммитэ.

Платон Алексеевич олобун бүтүннүүтүн төрөөбүт дойдута сайдыытыгар анаабыта.

Саха бырабыыталыстыбата 1966 с. **Платон Алексеевич Ойуунускай** аатынан Государственная премияны олохтообута, кини аатын Саха Академической драматической театра, Литература музейа сүгэллэр. Кини аатынан Дьокуускай киин уулуссаларыттан биирдэстэрэ ааттаммыта.

Оголорго анаан элбэх айымньыны суруйбута: «Омуннаах оҕо», «Өйдөөх оҕо». «Тураах туһута», «Оҕо куйуурдуу турара». «Үгэспинэн буоллаҕа дии», «Соломуон Муударай», «Александр Македонскай»

Дмитрий Кононович Сивцев –

Суорун Омоллоон

(1906- 2005 сс.)

Саха народнай суруйааччыта. 1906Саха народнай суруйааччыта. 1906 с. балаҕан ыйын 14Саха народнай суруйааччыта. 1906 с. балаҕан ыйын 14 күнүгэр Таатта улууһугарСаха народнай суруйааччыта. 1906 с. балаҕан ыйын 14 күнүгэр Таатта улууһугар төрөөбүтэ. Кини драматург, прозаик уонна поэт быһыытынан биллэр. Айар үлэтин "Хагдарыйбат ньургунун" хоһоонунан 1926 с. саҕалаабыта. Маннайгы кэпсээнэ "Өлүөнэ өрүс", драмата "Күөх Көппө" эмиэ ити сыл суруллубуттара. "Сордоох суха", "Аанчык", о. д.а. кэпсээннэрэ — классическай айымньылар.

Оболорго анаан суруйбут айымньылар:
«Остуруйалар», «Дедушкины сказки», «Кыраларга», «Ахсаан чабырбаба», «Чычыпчаап», «Добордоһуу тойуга», «Ийэ дойду».

Суорун Омоллоон

Тимофей Егорович Сметанин

Сметанин Тимофей Егорович

(1919- 1947 сс.)

- саха суруйааччыта, прозаик, поэт, Аба дойду сэриитин кыттыылааба.

19191919 сыллаахха Орто Бүлүү улууһун1919 сыллаахха Орто Бүлүү улууһун кырыы нэһилиэгэр Чачыга (кэлин Кэбээйи наһилиэгэ, Кэбээйи оройуона диэн ааттаммыта) дьаданы дьиэ кэргэннэ төрөөбүтэ. Абата Егор Николаевич иккис кэргэниттэн Левина Анастасия Степановнаттан үс оҕоломмота, Тимофей бастакыларата этэ.

Оскуолаба хойутаан, төрөппүттэриттэн көнгүлэ суох, 11 сааһыгар 1930 сыллаахха, үөрэх дьыла бүтэрэ чугаһаабытын кэннэ кирибит.

Биллибит айымньыларата

Лоокуут уонна Ньургунун. Драма. 1945 сыллаабы саха бастын драмата буолбут.

Оболрго анаабыт кыракий айымньыларата :: «Мэхээлэчээн булчут», «Күөрэгэй» остуоруйа, «Куоска олоҕхото», «Көрүдүөс күн», «Кыһыл былааттаах кыыс» пьеса, «Кыталык кыыс», «Уол уонна эһэ» сценка.

Иннокентий
Михайлович Сосин
(1928 с) - о5о
суруйааччыта,
поэта. Мэңэ Хаңалас
улууһугар төрөөбүт.
«Сахсаахаан Сахаар»,
«Төрөөбүт
ыырдарым»,
«Айылбалыын
алтыһыы», «Абааһы
туһунан кэпсээннэр»
книггэлэрдээх.

Иннокентий Михайлович Сосин

Петр Николаевич Тобуруокап

Петр Николаевич Тобуруокап
(1917 – 2001 сс.)

- саха народнай поэта, саха улуу Маршага, Чуковскайа дииллэр. Саха оҕото өйө уһуктуобуттан Бүөтүр Тобуруокабынан тылланар, кини ырыаларын олобун устата аргыс оностор. Петр Николаевич Тобуроков 1917 с. алтынньы 25 күнүгэр Үөһээ Бүлүү улууһун Ороһу нэһилиэгэр (бэйэтэ суруйбутунан Өлөкөөн диэн Тонго Куону диэн Өргүөт сиригэр, быһа холоон алтынньы ортотугар) булчут Ньюкулай Тобуроков уонна Евдокия Ксенофонтовна Иванова (Улахан Огдооччуйа) дьиэ кэргэннэригэр бастакы оҕонор төрөөбүтэ. Бизнигэр 1922 с. төрөппүттэрэ оҕолорун үөрэттэрээри ийэтин дьоно олоһор сирдэригэр Ороһуга көспүттэр. Уол аҕатын батан сааһыт, туһахчыт, туһут, илимниит, мындыр булчут буола улааппыт.

Ааҕарга өссө оскуолаҕа киириэн инниттэн таайа үөрэммит.

Оҕолорго кинигэлэрэ: «Буукубалар мунньахтара», «Чаный Чабаан», «Лыах», «Маңан тиин», «Ытанньах герой буолбат», «Тиэргэннээби зоопарк», «Буурбаллай», «Сиибиктэ», «Чабырбах азбука», «Чыычаахтар күнү көрсөллөр», «Күннүүн оонньуур күөрэгэйдэр», «Тыаба олоһор», «Сайын ханна барабын?»

Николай Гаврилович Золоторев –
Николай Якутскай
(1908- 1995)

- Саха народнай суруйааччыта.

1908 с. сэттинньи 22 кунугэр Үөһээ Бүлүү улуунугар
төрөөбүтэ.

Айар улэтэ 1938 с. саҕаламмыта. Бастакы кинигэтэ
"Өлүүнү кыайбыт — өлбөт" 1944 с. тахсыбыта.

Очеркалартан, кэпсээннэртэн саҕалаан, улахан
сэһэннэри, романнары биэрбит, таһаарыылаахтык
үлэлээбит прозаик. Кини барыта отуттан тахса кинигэ
ааптара. Саха прозатын Союз, аан дойду
түһүлгэлэригэр таһаарсыбыт үтүөлээх. Саха
литературатын историятыгар аан бастакы "Төлкө"
трилогияны суруйан киэнник биллибитэ. Н.Якутскай
өссө "Сир", "Илин уонна Арҕаа", "Адаҕа", "Сүтүк"
романнары бэчээттэппитэ.

Саха народнай суруйааччыта. Оболорго анаан
суруйбут айымньылары: «Маңнайгы сааланыы»,
«Дьүкээбил уота», «Сир кыыһа», «Хотой доборо»,
«Тобус муора улабатынан», «Ойуур оскуолата», «Обо
эрдэбинээби олобум туһунан сэһэн», «Күнтэн -күн
айы», «Сэрэхтээх Сэмэликээн», «Биирдии
остуоруйа».

Николай Якутскай

